MỘT VÀI ĐẶC ĐIỂM CỦA MÙA ÍT MƯA NĂM 1981 Ở NGHĨA BÌNH

Nguyễn Năng Nhượng và Nguyễn Thị Như Hạnh

Theo tình hình nhiều năm, mùa ít mưa ở Nghĩa bình bắtđầu vào khoảng tháng I (ở nam tỉnh) tháng II (ở bắc tỉnh) và kết thúc vào khoảng tháng VIII.

Mùa ít mưa năm 1981 có nhiều nét riêng :bắt đầu sớm hơn, từ tháng XII năm 1980 và kết thúc muộn hơn thường lệ, đến giữa tháng IX - 1981.

Trong diễn biến của mùa ít mưa năm nay cũng có những đặc biệt.

1. Thời kỳ đầu mùa ít mưa : Từ tháng XII-1980 đến tháng IV-1981 liêntục mưa thiếu hụt so với trung bình nhiều năm (TBNN).

Tổng lượng mưa trong 5 tháng liền của thời kỳ này ở vùng núi bắc tỉnh đạt 350 - 500 mm như Trà bồng, Sơn hà, Sơn giang, Giá vực, Ba tơ.Các nơi khác phổ biến dưới 200 mm ; một số nơi phía nam tỉnh dưới 100 mm như Đề đi, Phù cát, Vân canh.

Nhìn chung tổng lượng mưa trong 5 tháng thiếu hụt 40 - 60% so với tổnglượng mưa TBNN cùng thời kỳ ; mộtsố nơi thiếu hụt đến 60 - 80%, đặc biệt là vùng ít mưa Phù mỹ, Phù cát.

Mưa đặc biệt ít trong các tháng II và III với tổng lượng mưa tháng phổ biến dưới 10 mm, thiếu hụt trên 60% so với lượng mưa tháng TBNN.

Có nhiều nơi suốt 2 - 3 tháng liền không mưa hoặc mưa rất ít (dưới 5 mm) như Phù cát, Bình quang (tháng I, II, III) ; Đức phổ, Phù mỹ, Đề đi, Cỗ lũy (tháng II, III, IV) ; Sông Vệ, Nghĩa hành, Mộ đức (tháng III, IV) ; Sơn hà, Hoài ân(tháng II, III).

2. Thời kỳ tháng V tháng VI - 1981 :

Đây là thời kỳ thường có mưa Tiểu mãn và là 2 tháng thường có mưa khá trong mùa ít mưa ở Nghĩa bình.

Tháng V nhiều nơi ở vùng núi mưa 150 - 250 mm trở lên như Trà bồng, Sơn hà, Sơn giang, Giá vực, Ba tơ, Bình quang ; các nơi khác mưa phổ biến 50 - 100 mm trở lên.

Nhìn chung tổng lượng mưa tháng vượt 20 - 40% so với TBNN.

Một vài nơi ở đồng bằng vẫn còn hạn, mưa ít như Bình sơn, Đức phổ, Phù mỹ, Phù cát, Vân canh.

Tuy nhiên về căn bản tình trạng hạn hán đã được giải quyết phần nào.

Tháng VI năm nay có mưa lớn trên diện rộng.Mưa tậptrung vào thượng và trung tuần tháng VI, hạ tuần mưa giảm. Nguyên nhân gây ra mưa lớn là do sự hoạt động của

hội tụ nhiệt đới (HTNĐ) có trục chạy qua bắc trung bộ chiphối thời tiết trung trung bộ. Trong thời kỳ này gió tây nam cũng hoạt động khá mạnh. Nghĩa bình nằm ở rìa phía nam của HTNĐ kết hợp với hoạt động của gió mùa tây nam ; mưa xảy ra ở nhiều nơi và phân bố đều trong toàn tỉnh. Một số nơi mưa khá lớn và tập trung trong thời gian ngắn gây ra lũ làm trôi bờ xe, bờ cừ. Tuy nhiên mưa liên tục trong 2 tuần đầu tháng VI đã giải quyết tốt vấn đề cung cấp nước cho cây trồng ; lúa hè thu và hoa màu gặp điều kiện thuận lợi phát triển tốt.

Tổng lượng mưa hai tuần đầu tháng VI chiếm khoảng 80 - 100% lượng mưa cả tháng. Nơi có mưa lớn nhất là Giếp vực với tổng lượng mưa hai tuần đầu tháng VI trên 500 mm, An hòa trên 350 mm, Trà bồng, Bồng sơn, Phù mỹ, Hoài ân, Sơn giang, Sơn hà trên 200 mm ; các nơi khác phổ biến 150 - 200 mm. Một số nơi có lượng mưa ngày đạt trên 100 mm như Hoài ân, Phù mỹ, An hòa (ngày 17/VI).

Tổng lượng mưa tháng VI/1981 ở nhiều nơi vượt 100 - 300% so với TBNN. Ở phía nam tỉnh ít mưa hơn cũng vượt 30 - 80% trở lên so với TBNN.

Mưa khá thường xảy ra trong những tháng này là điều kiện thuận lợi cho lúa và hoa màu phát triển tốt.

3. Thời kỳ hạn hán cuối mùa :

Vào thời gian cuối mùa ít mưa, một đợt nắng nóng nhất trong năm đã xảy ra và kéo dài từ 20/VIII đến 1/IX/1981. Do ảnh hưởng của gió mùa tây nam hoạt động với cường độ trung bình đến mạnh ; thời tiết Nghĩa bình nắng nóng và ít mưa, nhiệt độ hạ tuần tháng VIII tăng và vượt TBNN và năm ngoái cùng thời kỳ khoảng 1,0 - 2,0°C ở bắc tỉnh, 2,0 - 3,0°C ở phía nam tỉnh. Nhiệt độ cao nhất trung bình đạt 35 - 36°C ở phía bắc, 36 - 37°C ở phía nam tỉnh vượt TBNN 2,5 - 3,0°C. Đây là thời kỳ nắng nóng kéo dài và có nhiệt độ cao nhất trung bình đạt giá trị cao nhất trong vòng 24 năm có số liệu từ 1957 đến nay. Nhiệt độ cao nhất hằng ngày trong hạ tuần tháng VIII liên tục đạt 35 - 38,5°C. Tại Quảng nghĩa có 3 ngày nhiệt độ cao nhất trong ngày đạt 37,5°C hai ngày trên 36°C còn lại 35 - 36°C. Tại Qui nhơn có 7 ngày nhiệt độ cao nhất trong ngày 37,5 - 38,5°C, còn lại 35,5 - 37,5°C.

Vào đầu tháng IX/1981 gió mùa tây nam suy yếu, lưỡi cao áp cận nhiệt đới lấn về phía tây và chi phối thời tiết Nghĩa bình, nhiệt độ giảm so với hạ tuần tháng VIII, thời tiết vẫn tiếp tục nắng nóng và ít mưa.

Tổng lượng mưa mỗi tuần hụt so với trung bình nhiều năm 50 - 80 mm ở bắctỉnh, 30 - 60 mm ở nam tỉnh.

Mực nước 10 ngày đầu tháng IX/1981 xuống thấp và đạt mức kiệt nhất trong năm và thấp hơn năm ngoái cùng thời kỳ khoảng 40 - 90 cm.

Nắng hạn kéo dài liên tục trong 2 tuần liền đã gây tìnhtrạng khô hạn ở nhiều nơi, ảnh hưởng đến sản xuất vụ mùa, nhiều diện tích gieo cấy bị khô cháy nhất là những diện tích lúa gieo giống mới ngắn ngày chịu hạn kém.

Như vậy trong mùa ít mưa năm nay ở Nghĩa bình có một số đặc điểm đáng lưu ý :

- Mùa ít mưa bắt đầu sớm và kết thúc muộn hơn thường lệ.
- Mưa liên tục thiếu hụt so với TBNN trong 5 tháng liền vào thờikỳ đầu mùa.
- Mưa tương đối khá trong các tháng giữa mùa.
- Hạn hán nghiêm trọng vào thời kỳ cuối mùa.

Đó là những đặc điểm đã tác động hai mặt đến sản xuất nông nghiệp ở Nghĩa bình : thuận lợi cho vụ hè thu phát triển tốt và ảnh hưởng xấu đến vụ mùa./.